

Theater deToekomst

Romeo en Julia

*“For never was a Story of more Woe
Than this of Juliet and her Romeo”*

Beste leerkracht,
Beste leerlingen,

Binnenkort wonen jullie met de school een voorstelling bij van **Romeo en Julia**
Ter begeleiding hiervan geven wij graag een woordje uitleg.
Voorafgaand aan het eigenlijke theaterbezoek nog even het volgende:

We weten niet goed of het nodig is om in te gaan op de codes wat betreft het bijwonen van een theatervoorstelling. Veel hangt af van wat de jongeren 'gewoon zijn'. Daarom graag even dit: Theater is een 'levende' kunstvorm, gebracht door levende mensen (het is m.a.w. anders dan bij film waarbij de acteurs je niet kunnen horen of zien). Bij theater bepalen spelers en publiek samen de kwaliteit van de opvoering. Wanneer er door leerlingen (of leerkrachten) wordt gepraat, gegeten, ongepaste opmerkingen gemaakt, met de gsm 'gespeeld', ... het getuigt niet van respect voor de spelers op scène en het stoort de mensen die de voorstelling graag en goed willen volgen. We vertrouwen erop dat u dit begrijpt. Een geconcentreerd, meegaand en levendig publiek is het leukst om voor te spelen. Laat u door de acteurs meevoeren en u maakt ze zielsgelukkig! Dank jullie wel daarvoor.

I. een Italiaanse geschiedenis

Het verhaal van *Romeo en Julia* is één van de grote, onsterfelijke liefdesverhalen van de Westerse cultuur. De basis van het verhaal is semi-historisch.

In de dertiende eeuw behoorden twee families tot vijandige politieke clans: De Cappelletti behoorden tot de Welfen uit Cremona en de Montecchi tot de Ghibellijnen uit Verona.

Masuccio Salerentino vertelt voor het eerst het verhaal van de twee geliefden in 1476 in 'Il Novellino'. Andere schrijvers, Italiaanse en Franse, namen het over en in 1562 schreef de Engelse dichter Arthur Brooke een gedicht over *Romeo en Julia* dat drieduizend verzen lang was. Shakespeare heeft zich dan ook laten inspireren door Brook's versie om zijn toneelstuk te schrijven.

Shakespeare's tragedie speelt zich ook af in het zuiderse Verona en de balkonscène van *Romeo en Julia* heeft door de eeuwen heen een mythische betekenis gekregen. En hoewel Julia een fictief personage is, is haar balkon in Verona een toeristische trekpleister.

Nochthans is er bij het originele stuk van Shakespeare gewoon sprake van een raam. Pas bij een uitvoering van *Romeo en Julia* 150 jaar na dat Shakespeare het stuk geschreven had, kwam het balkon tevoorschijn.

II. het noodlot

Romeo en Julia is Shakespeare's enige noodlotstragedie. De hoofdpersonages worden hier niet in het verderf gestort door hun karakter, zoals in latere tragedies wel het geval is (bv. de jaloezie van Othello). De vete tussen de Montagues en de Capulets is het werktuig van het noodlot bij *Romeo en Julia*.

Reeds in de eerste scène wordt de vete ten tonele gevoerd en alles wijst erop dat zij de hoofdfactor is in deze tragedie. Ook bij de afwikkeling van het stuk spelen noodlottigheden een grote rol. De brief van broeder Lorenzo die Romeo nooit bereikt en het feit dat Romeo een half uurtje te vroeg en broeder Lorenzo een half uurtje te laat bij het graf komen, zijn toevalligheden die cruciaal zijn bij de tragische afloop van het trieste verhaal.

de roekeloosheid van de jeugd

Romeo en Julia staat voor jong en verliefd zijn. Er is een lange traditie van gedoemde verliefden maar het was Shakespeare's idee om twee adolescenten als tragische helden op te voeren.

Julia zou net geen 14 jaar zijn en Romeo's leeftijd is niet gespecificeerd maar ook hij is nog geen man maar een jongen.

Romeo's en Julia's passionele liefde is zeer gewaagd en gevaarlijk als je bekijkt in welke tijd het zich afspeelt.

In de 15de en 16de eeuw was het de gewoonte dat jonge mensen gehoorzaam waren. Een huwelijk ging niet over liefde maar over het behouden van status en rijkdom.

Deugdelijkheid en maagdelijkheid waren alles voor een meisje en een huwelijkskandidaat weigeren was ongehoord. Maar Julia drijft haar zin door en rebeleert als een eigenzinnige puber. Ze trouwt in het geniep met Romeo, een telg uit een geslacht van ervvijanden.

Maar die vete laat Romeo en Julia onverschillig en drijft hen daarentegen nog meer in elkaars armen, zij tegen de rest van de onbegrijpende wereld van oude en cynische mensen. Door hun jeugd zijn Romeo en Julia roekeloos en ongeduldig en zo is er geen andere keuze dan die tussen extatisch geluk of de dood.

Terwijl de andere figuren van het drama onveranderd blijven, evolueren Romeo en Julia door de tragische gebeurtenissen op een paar dagen tijd van tieners naar volwassenen.

geweld en duels

In de 16de eeuw was zowel in Londen als in Verona het leven op straat gewelddadig en gevaarlijk. In Italië was de eer van de familie heel belangrijk. Voor de kleinste belediging of bagatel werden er messen getrokken en vielen er doden of gewonden bij gevechten en duels tussen de verschillende clans. Bij *Romeo en Julia* is dit soort geweld een constante. De hitte in het zomerse Verona zwaait de vechtgrage macho's op en de doden vallen als vliegen. Zoals men in de gevechten op straat tot het uiterste gaat, zo gaan Romeo en Julia ook tot het uiterste in hun liefde voor elkaar en bekopen ze hun jeugdige passie met de dood.

In Shakespeare's tijd stierven door de pestplagen jongeren en kinderen soms voor hun ouders. De Montagues en de Capulets blijven gespaard en ontsnappen aan de zwarte dood. Toch sterven bij *Romeo en Julia* de jonge mensen ook voor de ouderen maar dan door zinloos geweld. Een trieste balans kan worden opgemaakt: Mercutio, Tybalt, Paris, Romeo en Julia overleven het niet.

de dubbele bodems

Wie *Romeo en Julia* van Shakespeare leest wordt eerst en vooral getroffen door de poëzie, de rijmen en de metaforen. Maar wie aandachtiger leest en er ook de voetnoten gaat bijhalen, merkt dat de tekst vol zit met sexuele dubbele bodems, soms subtiel maar soms ook minder subtiel. In Shakespeare's tijd werden deze sexuele knipoogjes niet onder de mat geveegd maar echt vet aangezet op de scène.

In de 16de eeuw was theater in Londen er voor alle lagen van de bevolking, dus ook voor werkmensen en ongeletterden. Zij kenden niets van Griekse mythes maar ze kenden wel alle dubbelzinnigheden van de straat. Shakespeare is dan ook de meester in het laten versmelten van prachtige verzen met seks en humor. En vermits ons doelpubliek, tieners veel bezig zijn met seks, of er vooral veel over praten net zoals onze personages, hebben we deze grapjes zeker niet gemeden.

III. de originele tekst – onze vertaling

Alhoewel *Romeo en Julia* lang niet het langste toneelstuk is van William Shakespeare, neemt een lezing van het stuk al gauw twee en een half uur in beslag, een opvoering duurt snel 3 uur. Het is eigen aan de opvoeringspraktijk in Shakespeare's tijd dat een theaterstuk vol zat met herhalingen en herformuleringen van hetzelfde. Het was een komen en gaan van toeschouwers waarbij men dus best wel een deel kon missen zonder de weg kwijt te zijn in het geheel.

Wij hebben met de hele ploeg de vertaling van Willy Courteaux van *Romeo en Julia* een aantal keren hardop gelezen. Een eigen vertaling drong zich op omdat de tekst wel geschikt bleek om te lezen maar veel minder om op te voeren. Het viel ons op dat we dit verhaal met alle plotwendingen en behoud van de essentie ook konden vertellen op anderhalf uur.

Dirk De Keyzer heeft zich ingegraven in de originele Engelse Shakespeare-versie en een script geschreven dat de rijkdom van de taal en de ziel van het origineel respecteert. Hij baseerde zich voor zijn vertaling op de folio-versie (Arden-uitgave) die werd gebruikt voor de opvoeringen door Shakespeare's eigen gezelschap in 1597.

Met respect voor de verzen en de poëzie heeft regisseur-scenograaf Dirk De Keyzer een voor de praktijk zeer sterke en muzikale theatertekst en bewerking gemaakt. Zo krijgen we een heldere opvoering die, zonder al te veel franje en opsmuk, er voor zorgt dat deze 'kluif' behapbaar wordt voor een hedendaags en jong publiek.

IV. Romeo en Julia in theater en film

In 1988 maakte Dirk Tanghe voor de KVS in Brussel een memorabele versie van *Romeo en Julia*. Een aantal rollen werden ingevuld door de vaste KVS-kern zoals Sien Eggers (In de gloria, Het eiland, Eigen Kweek) als de moeder van Julia en Sjarel Branckaerts (commissaris in Mega Mindy) als broeder Lorenzo. De pas afgestudeerde Ann Tuts (Doortje uit FC De Kampioenen) en de te vroeg overleden Donald Madder (Thuis, Wittekerke) namen de rollen van Julia Cappulletti en Romeo Montecchi op zich. Het was een grootse productie met veel jonge dynamische figuranten die de vijandige families moesten voorstellen. Het was een hedendaagse versie die zich afspeelde in een sjiek Italiaans milieu. Het feest bij de Cappulletti was dan ook een zwembadfeestje en werd gespeeld in kleurige jaren 80 badpakken.

West Side story is een adaptatie van Shakespeare's *Romeo en Julia*. De musical met muziek en teksten van Bernstein en Sondheim ging in 1957 op Broadway in New York in première. De musical was extreem populair en de songs 'America' en 'Maria' blijven klassiekers. In 1961 volgde de filmversie die 10 Oscars won.

Het verhaal speelt zich af in het New York van de jaren vijftig en gaat over de rivaliteit tussen twee straatbendes met een verschillende etnische achtergrond. De leden van The Sharks zijn afkomstig uit Puerto Rico en The Jets zijn een groep van blanke arbeiders. Tony van The Jets en Maria van de Sharks worden verliefd met alle gevolgen van dien.

Nu nog wordt *West Side story* regelmatig gespeeld op Broadway of in West End in Londen.

In 1968 maakte de Italiaanse regisseur Zeffirelli de historische film *Romeo and Juliet* die zich afspeelt in Italië. Deze *Romeo en Juliet* werd gedraaid in Toscane en probeert met de juiste historische kostuums en locaties zo waarheidsgetrouw mogelijk te zijn. Ook de hoofdrolspelers Leonard Whiting (*Romeo*) en Olivia Hussey (*Julia*) waren nog maar 17 en 15 jaar oud bij het maken van deze prent. Zeffirelli neemt ook de tijd om Shakespeare's verhaal helemaal te vertellen want de film duurt twee en een half uur. De muziek is gecomponeerd door de bekende Italiaanse componist Nino Rota. De film werd beloond met dertien Oscarnominaties en twee Oscars.

De bekendste en meest recente film is gemaakt in 1996 door de Australische regisseur Baz Luhrmann. In *Romeo + Juliet* spelen Leonardo Di Caprio en Claire Danes de hoofdrollen. In deze bewerking speelt het verhaal zich af in een Amerikaans stadje dat baadt in het neonlicht. De twee rijke families wonen in riante villas en rijden met glimmende auto's. De extravagante leden van de rivaliserende bendes bekampen elkaar met pistolen. Opmerkelijk hierbij is dat het Shakespeare-engels wordt behouden maar gesproken wordt met een Amerikaans accent. Waar Luhrmann lawaai en geweld in het begin niet schuwt, maakt hij in de scènes tussen de jonge geliefden plaats voor rust en subtiliteit. Een aanrader!

Ook voor een aantal klassieke componisten, Bellini, Berlioz en Tsjajkovsky, was *Romeo en Julia* een bron van inspiratie. Gounod maakt er een opera van en Prokofjev een ballet. De muziek van Sergei Prokofjev is wellicht de mooiste en bekendste gebaseerd op het *Romeo en Julia* thema.

V. *Romeo en Julia* van Theater deToekomst

Wat uitzonderlijk is aan onze versie is dat alle essentiële rollen zijn behouden maar gespeeld worden door 4 acteurs. Zij geven gestalte aan een reeks personages, het ene wordt sober op scène gezet, het andere lekker 'vet'. Kleine accenten in kostuums of attributen helpen daarbij om van het ene personage in het andere te stappen. Ook voor het publiek wordt het op die manier makkelijker om de stoet aan personages uit elkaar te houden.

Ons gezelschap heeft ondertussen al een traditie om klassiekers te brengen met een kleine groep spelers.

Zo bewerkten we reeds *David Copperfield* van Charles Dickens, eveneens voor vier acteurs en ook De avonturen van *Tom Sawyer* van Mark Twain passeerde al de revue met 3 actrices op de planken. Actrices bovendien die vooral jongensrollen voor hun rekening namen.

Ook wat dat betreft zijn we niet aan ons proefstuk toe. Kijk maar naar onze *As you like it / Elk zijn goesting*.

In Shakespeare's tijd werden alle rollen vertolkt door mannen, ook de vrouwelijke karakters dus. Van wat toen een nood was, maken wij nu een deugd en we maken het graag nog bonter: mannen gaan vrouwen spelen en vrouwen mannen, ook bij onze *Romeo en Julia* adaptatie laten we ons daarin weer goed gaan. Het komt de pret alleen maar ten goede.

Uiteraard is het allemaal een kwestie van iedereen alert te houden. Bovendien heeft de voorstelling een ferme vaart dus het is aangewezen 'bij de les te blijven' om het hele circus goed te kunnen volgen.

Natuurlijk zijn het niet alleen vaart en humor die tellen. Zeer zeker nemen we ook tijd voor poëzie en romantiek en beide zorgen ze voor de nodige rustpunten. De liefdevolle momenten tussen Romeo en Julia en al de tragiek worden op die manier ook voor het voetlicht gebracht.

VI. een decor van geluid en licht

Het muziektheater dat wij willen maken en tonen, heeft geen nood aan bombastische decors of historische kostuums. Hoe langer hoe meer beschouwen wij deze als balast en gedoe die niet terzake doen bij wat wij willen vertellen.

De anekdotiek in decor en kostuum leidt alleen maar af en houdt ons weg van waar het in essentie om gaat: de persoonlijke, subjectieve beleving.

Waar we naar zoeken, is naar een universele en tijdloze theatertaal en theatervorm. Waarbij zowel taal als vorm niet dienen ter illustratie van de inhoud maar samen die inhoud zelf gaan vormen.

Bij onze versie van *Romeo en Julia* bepalen beeld (decor) en geluid (de klank) samen de vorm. Dit uiteraard samen met het spel van de acteurs. Concreet wil dat zeggen dat we voor het beeld van *Romeo en Julia* uitgaan van wat er in een theater(zaal) altijd aanwezig is: de speelvloer, de publiektribune (twee dan wel in ons geval), donker en licht, het geluid en het publiek zelf.

De tekst, het spel, het geluid, de belichting en het publiek zijn essentieel. De afwezigheid van een 'decor' vergroot alleen maar de focus op de essentie van wat we willen vertellen enerzijds en van wat we te horen en te zien krijgen anderzijds.

Wij wensen u en de leerlingen zeer veel plezier toe met onze voorstelling,

vanwege de ganse ploeg van Theater deToekomst.

VII. een 'korte' inhoud

Romeo Montague en Julia Capulet -kinderen van 2 rivaliserende families in Verona, Italië- worden verliefd op elkaar.

Af en toe raken de familieleden slaags met mekaar en vloeit er bloed.

Patriarch Capulet organiseert een feest en hoewel Romeo een Montague is, besluit hij toch naar het feest te gaan. Daar wordt zijn aandacht meteen getrokken door de schone Julia en Julia is ook onder de indruk van Romeo. Dan wordt Romeo herkend door Tybalt, een neef van Julia. Tybalt vertelt dit aan Capulet, maar omdat die geen ruzie wil, besluit hij de aanwezigheid van Romeo te dulden.

Na het feest, laat in de avond, gaat Romeo de tuin van Capulet in, waar hij Julia bij het raam ziet. Ze verklaren elkaar hun liefde. Er is echter geen sprake van dat vader Capulet hun huwelijk zal goedkeuren, gezien de vijandschap tussen de twee families. Romeo gaat 's ochtends meteen naar broeder Lorenzo -hij wil vandaag nog trouwen met Julia.

De min van Julia gaat op zoek naar Romeo. Ze vindt hem bij zijn vrienden Benvolio en Mercutio, die in een vrolijke bui zijn. De min zegt dat Julia moet trouwen met Paris, maar dat ze absoluut niet in Paris geïnteresseerd is. Romeo geeft de min een boodschap voor Julia: hij wil haar die middag bij Lorenzo ontmoeten om met haar te trouwen. Diezelfde middag nog wordt het huwelijk gezegend.

Drie uur later ontmoeten Romeo en zijn vrienden Tybalt op straat. Romeo probeert een gevecht te verhinderen. Toch doodt Tybalt Mercutio in de schermutseling. De woedende Romeo daagt Tybalt uit en in dat gevecht wordt Tybalt op zijn beurt gedood. Romeo gaat naar Lorenzo en hoort dat hij door de vorst uit Verona verbannen is.

Capulet en Paris spreken af dat het huwelijk tussen Paris en Julia over drie dagen zal plaatsvinden, maar ze hebben er beiden geen weet van dat Julia al getrouwd is. Om de lont uit het kruitvat te halen, geeft Lorenzo haar een slaapmiddel, waardoor het op de huwelijksdag zal lijken of ze dood is. En inderdaad, de feestelijkheden gaan niet door en Julia wordt opgebaard in de grafkelder van de familie Capulet. Verdriet alom. Het nieuws verspreidt zich als een lopend vuurtje en bereikt ook Romeo, die denkt dat Julia echt dood is. De brief van Lorenzo waarin staat dat Julia enkel slaapt, bereikt hem nooit. Romeo koopt vergif voor zichzelf en reist naar Verona om afscheid te nemen van Julia.

Bij de grafkelder komt hij Paris tegen, die ook afscheid wil nemen van Julia. Het bevalt Paris in het geheel niet dat Romeo daar is. Romeo raakt in gevecht met Paris en doodt hem. Romeo kust de lippen van Julia en neemt het vergif in. Wanneer Julia ontwaakt en de dode Romeo ziet, grijpt ze zijn dolk en steekt die in haar hart.

De vorst van Verona verschijnt, met Capulet en Montague, om vast te stellen wat er gebeurd is. Capulet en Montague besluiten dat het afgelopen moet zijn met de rivaliteit en sluiten vrede.

Doek

VIII.Cast en rolverdeling

Romeo en Julia

Theater deToekomst

naar William Shakespeare

Romeo & Juliet en *Shakespeare*, je spreekt ze uit in één adem, ze zijn onafscheidelijk. Het één kan niet zonder de ander, de ander niet zonder het één. Shakespeare schreef met het stuk dan ook de meest onsterfelijke en universele noodlotstragedie ooit. Van 1595 tot op de dag van vandaag weet ze harten te veroveren, te doen stilstaan zelfs. **Romeo en Julia** heeft dan ook alles in zich wat een topstuk moet hebben: humor, romantiek, geweld, seks en poëzie.

Onze versie is er één met veel respect voor het origineel in een meermaals geprezen eigen vertaling en bewerking. Onze ijzersterke cast met oa. **Joren Seldeslachts** (Europa in de Herfst, Spitsbroers, Beau Séjour...) als *Romeo*, **Jonas Van Thielen** (Vuur, Ten Oorlog...) als oa. *Mercutio* en **Reinhilde Van Driel** (Buiten de zone) als oa. *de Min*, slaat gensters. Samen met de innemende **Astrid Annicaert** als *Julia* brengen zij :

The Most Excellent and Lamentable Tragedy of Romeo and Juliet from William Shakespeare

“De toon wordt van meet af aan gezet en het concept slaat meteen aan. Het publiek wordt verdeeld in twee groepen, de ene groep zit in de zaal kijkend naar de scène, de andere groep op scène kijkend richting zaal. 2 publieken, 2 families, de ene de Capulets, de andere de Montagues, beide op voet van oorlog. Daartussenin wordt er gespeeld en hoe! Het publiek hangt aan de lippen van de spelers, alle rol -en kostuumwissels gebeuren onder de ogen van de toeschouwers. De betrokkenheid van de mensen vergroot, het werkt allemaal zeer aanstekelijk en op de lachspieren!”

For never was a Story of more Woe

Than this of Juliet and her Romeo

In onze **Romeo en Julia** geen effecten en geen gedoe maar wel lekker morrelen aan theatercodes, goed wat schmieren, gevaarlijk zàlig poëtisch gaan en spelen, spelen en nog eens spelen dat het zweet en de stukken er vanaf vliegen, pure Shakespeare dus en 90 minuten weergaloos theater!

Joren Seldeslachts als Romeo en Graaf Capulet

Astrid Annicaert als Julia

Jonas Van Thielen als broeder Lorenzo, Mercutio, Gravin Capulet en de apotheker

Reinhilde Van Driel als de Min, Graaf Paris, Tybalt, Balthazar en Broeder John

Dirk De Keyzer vertaling, bewerking, regie en scenografie

Stefan Wellens soundtrack

IX. documentatiemateriaal

William Shakespeare's leven

William Shakespeare werd geboren in Stratford up on Avon op 23 april 1564 als oudste van 8 kinderen. Zijn vader John Shakespeare was een handschoen-maker en wolhandelaar, schepen en zelfs even burgemeester van Stratford. Na zijn lagere school ging William naar de 'Kings New school' en genoot daar gratis onderwijs omdat zijn vader in de gemeenteraad zat. Zes dagen op zeven kreeg hij daar Latijn, zowel het lezen als het memoriseren maar ook de kunst van het schrijven waren belangrijk. Hij maakte kennis met Vergilius en Ovidius waarvan de 'Metamorfozen' zijn lievelingsboek was.

Tijdens Williams kinderjaren deden verschillende theatergezelschappen uit Londen Stratford aan en traden op in de herbergen en in het gildehuis. Kleine William is vast en zeker getuige geweest van allerlei soorten vermaak: pantomimes, worstelwedstrijden en theatervoorstellingen waarbij de acteurs ook acrobaten en muzikanten waren.

Toen William 17 à 18 jaar was, waren zijn studies afgerond en ging hij aan de slag als assistent-onderwijzer of als klerk van een notaris, daar zijn geschiedschrijvers het niet over eens. In 1582 trouwde William, hij was dan 18, met de 8 jaar oudere en reeds zwangere Anne Hatheway. Zij kregen 3 kinderen Suzannah en de tweeling Hamned en Judith. Maar zo rond 1587 werd het landelijke Stratford voor William te klein. Hoogstwaarschijnlijk sloot de jonge Shakespeare zich aan bij een rondtrekkend theatergezelschap. Zo liet hij zijn gezin achter in de provincie om zijn geluk te gaan beproeven in Londen.

Eén van de eerste theatergroepen waarbij hij terecht kwam, was de 'Lord Strange's men'. Hier was hij acteur maar zijn talent als schrijver werd gauw duidelijk. Eerst schreef hij koningsdrama's maar met zijn komedies had hij het meest succes. Gaandeweg verschenen er goedkope quarto-edities van zijn theaterstukken. Shakespeare werd welstellend en kocht eigendommen in Stratford. Toen hij dertig jaar oud was, werd hij mede-eigenaar van een theater in Londen (The Globe) en werd hij in de adelstand verheven.

In 1596 stierf zijn enige zoon Hamnet op 11-jarige leeftijd (zijn beroemde tragedie Hamlet zou naar zijn jong gestorven zoon zijn vernoemd). Shakespeare was nu lid van de theatergroep 'Lord Chamberlain's men' en deze spelers bleven vrienden voor het leven. Na de dood van koningin Elizabeth (1603) kwam Jacobus I op de troon. De 'Lord Chamberlain's Men' werden nu de 'King's Men', de persoonlijke spelersgroep van de nieuwe koning. In deze periode van zijn leven schreef Shakespeare zijn beroemdste tragedies. In 1613 vestigde hij zich terug in Stratford waar hij in 1616 op 52 jarige leeftijd overleed.

Shakespeare's theaterstukken

In Shakespeare's tijd werd poëzie hoger ingeschat dan een theaterstuk. Maar William bracht -naast zijn beroemde gedichtenbundels en sonnetten- poëzie in theatervorm naar de mensen en zo kon iedereen, ook ongeletterden, van Shakespeare's teksten genieten.

We kunnen zijn werken onderverdelen in drie genres: de koningsdrama's, de komedies en de tragedies. Toch kon Shakespeare geen tragedie schrijven zonder er kluchtige elementen aan toe te voegen en in zijn komedies zitten er vaak melancholische en tragikomische personages.

koningsdrama's

De koningsdrama's zijn Shakespeare's oudste werk (1588-1594) en hierin vertelt hij de geschiedenis van de vorsten van Engeland van Hendrik IV tot Hendrik VIII. Hij volgt redelijk nauwgezet de historische gebeurtenissen, maar verzint af en toe voorvallen om het drama beter te laten uitkomen. Deze historiestukken zitten vol intriges en oorlogen en Shakespeare toont de koningen van Engeland met hun sterktes en zwaktes.

Het beroemdste koningsdrama is 'Richard III', waarschijnlijk omdat het ook een goed uitgewerkte tragedie is. De gebochelde Richard is een personage met een duivelse slechtheid en niet te stillen machtshonger. Toch slaagt Shakespeare erin je te laten meevoelen met de demonische Richard. Op het einde van het stuk doet Richard de beroemde uitspraak *Een paard, een paard, mijn koninkrijk voor een paard / A horse, a horse, my kingdom for a horse.*

komedies

Shakespeare heeft zijn komedies geschreven tussen 1594 en 1599 in de volle bloei van zijn leven. Een van zijn eerste en succesvolle komedies is het burleske volksstuk 'De getemde feeks'. Petruchio wil de temperamentvolle Catharina als echtgenote, maar deze is niet zo gewillig. Met grove humor en kwinkslagen temt hij haar en zij gaat van hem houden. Eigenlijk is het een soort van slapstickkomedie, er worden meppen uitgedeeld en er wordt met schotels gegooid. Vaak zijn de komedies liefdeshistories die eindigen in trouwpartijen, zoals in 'Naar het u bevalt' en 'Veel drukte om niets'. Shakespeare heeft in zijn blijspelen een paar onvergetelijke figuren gecreëerd zoals het dikbuikige kluchtige personage Falstaff (ook in Hendrik IV) uit 'De vrolijke vrouwtjes van Windsor', en zeker de meer tragische figuur Shylock als joodse geldschieder uit 'De koopman van Venetië'. In dit stuk spreekt de edelman Antonio de bekende woorden *De wereld is een schouwtoneel, waar elk zijn rol moet spelen.* Een van zijn beste en bekendste komedies is 'Midzomernachtsdroom'. In dit sprookje vol poëzie en humor dwalen vier verliefden rond in een magisch bos. De elfenkoningin Titania en de elfen koning Oberon regeren hier maar ook de kleine elf Puck die iedereen voor de gek houdt.

tragedies

Een van Shakespeare's bekendste tragedies is natuurlijk het trieste verhaal van 'Romeo en Julia'. De jonge en roekeloze liefde tussen Romeo en Julia wordt gedwarsboomd door hun ouders omdat die in onmin leven met elkaar. Dit toneelstuk speelt zich af in het Italiaanse Verona en was op het einde van de 16de eeuw meteen heel populair. Begin 17de eeuw schreef William een reeks indrukwekkende treurspelen.

Zo creëerde hij 'Othello' die zijn vrouw Desdemona doodt uit blinde jaloezie of het duistere 'Macbeth' de koning van Schotland die samen met zijn vrouw Lady Macbeth een moorddadig bewind voert. Maar zijn beroemdste tragedie is wellicht 'Hamlet' het verhaal van de prins van Denemarken. Terwijl Shakespeare's tragische personages meestal verteerd worden door hartstocht of machtshonger, is Hamlet iemand die veel nadenkt over het leven en de dood. In een monoloog spreekt hij dan ook de gevleugelde woorden *Zijn of niet zijn, dat is de vraag / To be or not to be, that's the question.*

fijn om weten – Shakespeare 's tijd

- In de tijd van Shakespeare was het nog verboden voor vrouwen om toneel te spelen. De vrouwenrollen werden in de 16de en 17de eeuw meestal gespeeld door knapen, jongens van 15 à 16 jaar.

- Ten tijde van Shakespeare's bloeiperiode werd Londen meermaals geplaagd door de pest. Golven van epidemieën maaiden grote delen van de stedelijke bevolking op afgrijselijke manier weg. In 1593 stierven 15 000 inwoners van Londen aan de pest. Dat was 14% van de hele bevolking, 28% werd besmet met de ziekte. Omdat er in theaters heel veel mensen samentroepen, werden zij beschouwd als eersterangs infectiehaarden. De theaters werden dan ook onmiddellijk gesloten in tijden van pest. Theaters lagen ook in de buurt van de bordelen en sommigen dachten dat de pest voortkwam uit teveel seksuele losbandigheid. In die tijd was er nog geen riolering en werd afval gewoon op straat gegooid. In een drukke stad als Londen gaf dat een specifieke geur en deze werd ook geassocieerd met de pest. De raven op de Londense Tower herinneren nu nog aan deze periode, zij waren zowat de enige 'vuilnis-mannen' in die dagen.

- Shakespeare werkte samen met veel acteurs en sommigen waren zeer geliefd bij het publiek. Zo was er de beroemde treurspeler Richard Burbage, die met veel gevoeligheid zijn personages neerzette en zichzelf als het ware ondergeschikt maakte aan zijn rol. Hij speelde niet met wijde gebaren maar 'levensecht' wat vernieuwend was voor die tijd. Een beroemde komische collega van Shakespeare was Will Kemp. Hij hing graag de clown uit en danste vaak de horlepiep op de scène. Een van zijn favoriete komische acts was een plassende hond imiteren.

In die tijd werd er ook vaak een echte hond op de scène gezet, bij wijze van komisch 'attribuut'.

- Toen Shakespeare als jongeman in Londen aan kwam, waren er verschillende belangrijke theaterauteurs. De beroemdste was Christopher Marlowe die met stukken als 'The Jew of Malta' en 'Doctor Faustus' veel succes had. Shakespeare keek naar hem op en heeft hem vaak nagevolgd. Toen Shakespeare zelf begon te schrijven werd hij door andere toneel-schrijvers een beetje bespot. Ten eerste was hij zelf acteur en hij had alleen middelbare school gelopen. Marlowe had zoals de meeste schrijvers universitaire studies gedaan in Cambridge. Christopher Marlowe is jong ge-storven in 1593 aan de gevolgen van een steekpartij bij een caféruzie.

- Acteurs mochten niet zomaar ergens optreden als ze daar zin in hadden. Ze werden dan beschouwd als landlopers en riskeerden ze een gevangenisstraf. Als je een theatergroep wilde oprichten had je een beschermheer nodig. Dat was een heer van adel met geld die van theater hield en een groep acteurs betaalde.

Shakespeare speelde bij de 'Lord Strange's men', 'The Pembroke's men', 'The Chamberlain's men' en op het einde van zijn loopbaan bij 'The Kings men'.

- 'The Rose', 'The Globe' en 'The Theatre' waren beroemde theaters ten tijde van Shakespeare. Het ware ten dele open theaters en het stonk er uren in de wind naar zweet, eten en drank. De binnenplaats van the Rose had een doorsnede van 14 meter, maar het bood wel plaats aan 1900 toeschouwers. Phillippe Henslow, de eigenaar van The Rose was ook eigenaar van verschillende bordelen. Wanneer Shakespeare met zijn troep een stuk speelde, had er diezelfde dag in dat gebouw al 'het berenbijten' plaatsgevonden.

X. Curriculum Vitae

Theater deToekomst / Kollektief D&A

1991 – 1997 (producties voor volwassenen)

Don Juan, Waanzinnen, Melanckoly, Nachtengel en Maria, Het Nieuwe Leven, Het lijden van de jonge Werther, Tijlozen, Vier Mannen, Quando Corpus Morietur, Marie, Pallaksch.

1997 – 2000

Lorelei (8+) naar De Kleine Zeemeermin van H.C. Andersen

2000 – 2001

Het Meisje dat haar naam kwijt was (6+) naar A.M.G. Schmidt

2001 – 2002

Het meisje dat haar naam kwijt was

Witje (8+) naar De Gebroeders Grimm

2002 – 2003

Witje

Wit is kleur (3+)

2003 – 2004

Een duik in de hemel (10+)

Wit is kleur

Witje

2004 – 2005

Rocking David Copperfield (12+) naar Charles Dickens

Een duik in de hemel

Poeslief (8+)

Wit is kleur

2005-2006

Poeslief

Rocking David Copperfield

Zeezicht (4+)

2006 – 2007

Rocking David Copperfield

Poeslief

Achter het hek (8+) naar Mark Twain

Zeezicht

2007 – 2008

Als Shakespeare Speelt (12+)

Achter het hek

Zepp! (4+)

2008 – 2009

Achter het hek

Witje

Als Shakespeare Speelt

Zepp!

2009 – 2010

Armada (14+)

Witje

Prins (10+)

Zepp!

2010 – 2011

Naar moe... (6+)

Prins

Armada

2011 – 2012

Romeo en Julia (16+) naar Shakespeare

naar moe

Wit is Kleur remake

2012 – 2013

Romeo en Julia

Weerkeer en Spiegelman (12+) naar Ovidius

O, oo ! (6+)

2013 – 2014

Trojaanse Helden naar Homeros

Weerkeer en Spiegelman / Echo en Narcissus naar Ovidius

2014 – 2015

Zepp! remake (4+)

2016 – 2017

Othello (avond / 16+) naar Shakespeare (Theater deToekomst)

2017 – 2018

Romeo en Julia (avond / 16+) naar Shakespeare (Theater deToekomst)

Othello naar Shakespeare (Theater deToekomst)

Op Drift (8+) (Kollektief D&A)

2018 – 2019

As you like it (avond / 16+) naar Shakespeare (Theater deToekomst)

Romeo en Julia naar Shakespeare (Theater deToekomst)

Op Drift (Kollektief D&A)

de Krekel en de Mier (6+) (Kollektief D&A)

2019 – 2020

Weltschmerz (avond / 16+) theater/dansvoorstelling naar Lenz van Georg Büchner (Theater deToekomst)

As you like it naar Shakespeare (Theater deToekomst)

Op Drift (8+) (Kollektief D&A)

de Krekel en de Mier (6+) (Kollektief D&A)

De jongen van de glasfabriek (10+) (Kollektief D&A)